

SVEND BRINKMANN

Deneyim Toplumunda Hayatta Kalmak

SVEND BRINKMANN 1975'te Danimarka'nın Herning kentinde doğdu. 1999'da Aarhus Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden mezun oldu. 2006 yılında aynı bölümden doktora derecesini aldı ve 2010'da profesör oldu. Akademik kariyerinin yanı sıra gazetelerde kitap eleştiri yazıları yazdı, radyo ve televizyon programları hazırladı. Brinkmann çok sayıda kitabın ve bilimsel makalenin yayına hazırlık sürecinde yazar ve editör olarak yer aldı ve almaya devam ediyor. İletişim'den yayımlanan kitapları: *Kişisel Gelişim Çılgınlığında Kendiniz Kalabilmek* (2020), *Hayata Nereden Bakmalıyız? Yeni Bir Dünya İçin On Eski Fikir* (2022), *Olan Biteni Kaçırma Keyfi: Aşırılık Çağında Kendine Hâkim Olmak* (2023), *Düşün: Düşünceli Bir Hayatın Savunusu* (2024), *Deneyim Toplumunda Hayatta Kalmak: Öznelğin Ötesinde Yaşam* (2026).

The Experience Society. Life Beyond Subjectivity
© 2023 Svend Brinkmann ve Samfundslitteratur

İletişim Yayınları 3723 • Psykhe 66
ISBN-13: 978-975-05-4014-1
© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2026, İstanbul

EDİTÖR Bahar Siber
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Bahri Özcan

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38
CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6
Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SVEND BRINKMANN

Deneyim Toplumunda Hayatta Kalmak

Öznelliğin Ötesinde Yaşam

*The Experience Society
Life Beyond Subjectivity*

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN
Mercan Yurdakuler

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	7
GİRİŞ	9
BİRİNCİ BÖLÜM	
DENEYİM TOPLUMUNA HOŞ GELDİNİZ	17
İKİNCİ BÖLÜM	
O <i>SENİN</i> GÖRÜŞÜN	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
DENEYİM TOPLUMUNA VEDA	59

TEŞEKKÜR

Bu kitaptaki savlarımı Mayıs 2022’de *Altinget*’te çıkan bir köşe yazısında geliştirip sundum: “İhlal Tartışması Ortak Gerçekliğimizle Hesaplaşmanın Yüzeysel Bir İfadesi.” Editörüm Christine Ploug Lindberg’e beni bu yazıyı daha derinlikli bir analize dönüştürmeye yüreklendirdiği için teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca Alfred Sköld’e, Lene Tanggard’a, Rasmus Birk’e ve Thomas Aastrup Rømer’e taslağı okuyup yorum yaptıkları için minnettarım.

GİRİŞ

Bu kitabın özündeki fikir, bir gün Kopenhag Havalimanı'nda uçağa alınmayı beklerken aklıma geldi. Tuvalete girmiştım, çıkarken bir ekran bana “tuvalet deneyimimin nasıl olduğunu” sordu. Yeşil gülen surat mı, sarı tarafsız surat mı, yoksa öfkeden kudurmuş kırmızı surat mı? Bunun bir “deneyim” sayılabileceğinden bile şüpheli olduğum için oralı olmadım. Tek yaptığım, önce doğanın çağrısına yanıt vermek, sonra da ellerimi yıkamak olmuştı. Bunu bir “deneyim” niteliğine büründüren neydi?

Bu kısa, sıradan deneyim, bir süredir üzerine kafa yordüğüm bir şeyi doğrulamış oldu: Deneyim kavramı tamamen kontrolden çıkmıştı. Az önce ben bile bu yaşantıyı “deneyim” olarak adlandırdım ki bu, sorgulamak istediğim eğilimin ta kendisi. Bu anımdan, dış dünyaya işaret eden ifadeler kullanarak, bir eylem veya bir olay olarak bahsedebirdim. Onun yerine içeriye, benim olan bitene verdiğim öznel tepkiye işaret eden “deneyim” sözcüğünü kullandım. Bu, “deneyim toplumu” dediğim şeye ait ana eğilimlerden biri.

Sosyal bilimcilerin içinde yaşadıkları çağa isim vermek gibi bir huyları var: Geç modernite, tüketim toplumu, post-modernite, performans toplumu, vb. Yeni bir etikete gerçekten ihtiyacımız var mı? Ben, bugüne kadar yapılmış pek çok önemli araştırmaya rağmen, çağdaş yaşamın belli bir boyutunun yeterince analiz edilmediğini ileri sürüyorum; o da giderek belirginleşen, hayatın gitgide daha fazla alanını deneyim olarak niteleme eğilimi. Bu kavram, siyaset, iş, eğitim, kimlik, sevgi, anlam ve ahlâk dahil her tür olguyu ve süreci anlamamanın anahtarı haline geldiği için daha kapsamlı bir çözümlemeyi hak ediyor.

Bu kitapta bu eğilimin ne şekillerde açığa çıktığı, özellikle de deneyim toplumunda yaşamamanın psikolojik ve etik sonuçları araştırılıyor. Bu bakış açısının her şeyi açıkladığını söylemiyorum. Elbette açıklamıyor. Her şeyi içine alan bir kategori gibi değil de, çağdaş yaşama dair oldukça fazla şeyi anlamaya yarayan sağlam bir zemin görevi görüyor.

Bazı sosyologlar, giderek daha fazla olguyu “deneyim” olarak kavramlaştırıp isimlendirme eğilimini tartışılar. Gerhard Schulze ve Steven Miles, ayrı ayrı, başlığında “deneyim toplumu” ifadesi geçen kitaplar yazarak bu kavramı tüketim toplumunun ortaya çıkışına bağladılar.¹ Ben deneyim toplumu kavramını ortaya serip hayatlarımızın giderek daha fazla alanının deneyime dönüşmesi –ve böyle muamele görmesi– gerçeğiyle ilgili eleştirel bir tartışma başlatmak istiyorum. Amacım, bu önemli toplumsal eğilimi tanımlamakla kalmayıp aynı zamanda eleştirel olarak analiz etmek.

Başlıca eleştirilerimden biri, hem bireylerin hem de bireylerle dünyanın arasına devamlı deneyim katmanları koyduğumuz için, her şeyi deneyime çevirmenin, ahlâki fakirleş-

1 Gerhard Schulze, *Die Erlebnisgesellschaft: Kultursoziologie der Gegenwart*, Campus Verlag, Frankfurt, 1992; Steven Miles, *The Experience Society: Consumer Capitalism Rebooted*, Pluto Press, Londra, 2021.